

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (prepracované znenie)

[COM(2016) 767 final – 2016/0382 (COD)]

(2017/C 246/09)

Spravodajca: **Lutz RIBBE**Pomocný spravodajca: **Stefan BACK**

Žiadosť	Európsky parlament, 1. 3. 2017 Európska rada, 6. 3. 2017
Právny základ	článok 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačná spoločnosť
Prijaté v sekcii	11. 4. 2017
Prijaté v pléne	26. 4. 2017
Plenárne zasadnutie č.	525
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	108/1/2

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta predloženie revidovanej smernice o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov. Rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov zohráva v spojitosti s inými návrhmi tzv. „zimného balíka“ dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov európskej energetickej únie, cieľov EÚ v oblasti zmeny klímy, ako aj znovu nadobudnúť vedúcu pozíciu v oblasti výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Podiel energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie by mal v roku 2030 dosiahnuť 27 %.

1.2. Pre dosiahnutie cieľov v oblasti klímy a zníženie závislosti od dovozu má podiel vo výške 27 % len obmedzenú výpovednú hodnotu. Treba ho vnímať v spojitosti s inými opatreniami v oblasti znižovania emisií CO₂ (napr. zvyšovanie efektívnosti), a teda by mohol byť skutočne postačujúci, najmä ak by právne predpisy v oblasti riadenia v členských štátoch skutočne nabádali k tomu, aby sa v prípade potreby prijali ďalšie opatrenia. Ak sa tento cieľ vníma v súvislosti s ambíciou zohrávať v celosvetovom meradle vedúcu úlohu v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a ak sa zohľadní skutočnosť, že podľa názoru Komisie by sa bez revízie smernice v roku 2030 dosiahol podiel obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie už vo výške 24,7 %, je legitímne si položiť otázku, či je tento cieľ dostatočne ambiciózný.

1.3. EHSV napriek plánovaným a kontrolným ustanoveniam v navrhovanom systéme riadenia energetickej únie opakovane vyjadruje poľutovanie nad tým, že chýbajú záväzné vnútroštátne ciele.

1.4. EHSV v zásade podporuje cieľ, aby sa výroba energie z obnoviteľných zdrojov realizovala v súlade s požiadavkami trhu. Trvalé financovanie výroby energie z fosílnych, jadrových alebo obnoviteľných zdrojov neprichádza pre neho do úvahy z viacerých dôvodov.

1.5. Uvedenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov na energetické trhy však môže byť úspešné iba vtedy, ak sa vytvoria rovnaké východiskové podmienky pre všetky druhy výroby energie. Hlavným dôvodom, prečo energiu z obnoviteľných zdrojov ešte stále musí finančne podporovať štát, je skutočnosť, že tradičná výroba elektrickej energie je vo veľkej miere subvencovaná. Preto je nevyhnutné, aby sa súčasná nerovnováha v neprospech energie z obnoviteľných

zdrojov odstránila napr. kombinovaním zdaňovania energie a systému obchodovania s emisiami, ktoré bude zahŕňať všetky vonkajšie náklady (pozri stanovisko EHSV na tému *Revízia smernice o energetickej hospodárnosti budov* – zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku). EHSV zdôrazňuje, že sa pri tom musia a môžu minimalizovať dodatočné náklady pre spotrebiteľov a podniky.

1.6. Nová energetická politika by sa mala zamerať na tri D: decentralizáciu, digitalizáciu a demokratizáciu. Energie z obnoviteľných zdrojov si vyžadujú aj zavedenie novej trhovej koncepcie, ktorá vyhovuje decentralizovaným štruktúram výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov.

1.7. EHSV podporuje zámer Komisie vypracovať decentralizované a inteligentné trhové štruktúry, žiada však oveľa účinnejšie realizovanie jej požiadavky, aby sa spotrebiteľia a občania stali stredobodom európskej energetickej politiky. Rozvoj nových inteligentných trhových štruktúr by mohol tiež uvoľniť spomínaný „revolučný“ potenciál spočívajúci podľa Komisie v energetickej transformácii, a to tak, aby sa maximalizovali sociálne a regionálne výhody.

1.8. EHSV víta uznanie výrobcov-spotrebiteľov ako dôležitých aktérov na novom energetickom trhu, pretože to predstavuje krok smerom k energetickej demokracii posilnením akcieschopnosti veľkých a malých spotrebiteľov a občanov. Príležitosti, ktoré sa im v návrhu ponúkajú, predstavujú v porovnaní so súčasnou situáciou určitý pokrok, ale v žiadnom prípade nie sú dostatočné, napríklad pokiaľ ide vymáhateľné právo prístupu k verejným distribučným a elektrickým sieťam. Návrh preto možno považovať iba za prvú etapu na dlhej ceste ku skutočnému využitiu sociálneho, hospodárskeho a regionálneho potenciálu trhov orientovaných na výrobcov-spotrebiteľov.

1.9. EHSV zdôrazňuje význam rýchleho vytvorenia a rozvoja inteligentných sietí ako prostriedku na zabezpečenie stabilných a bezpečných dodávok, prepájanie sektorov prostredníctvom integrácie elektriny na výrobu tepla, elektriny na výrobu plynu a elektrických vozidiel do siete aj na mikroúrovni, čo by umožnilo, aby sa výrobcovia-spotrebiteľia v plnej miere a rovnoprávne zapojili do trhu s elektrinou.

1.10. Digitalizácia by mala výrobcom-spotrebiteľom potenciálne umožniť zapojiť sa nielen do výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ale aj do obchodovania s ňou. EHSV preto dôrazne odporúča, aby sa v tejto súvislosti stanovilo príslušné pozitívne právo.

1.11. Potenciál obnoviteľných zdrojov energie, o. i. aj potenciál biopalív (vrátane alternatívnych palív), pre regionálne hospodárstvo sa síce spomína v zdôvodneniach, v samotnom legislatívnom texte však nie je zohľadnený. Chýba zodpovedajúca stratégia na prepojenie energie z obnoviteľných zdrojov a regionálneho hospodárskeho rozvoja. Taktiež sa neuznáva mimoriadny význam miest, obcí a regiónov, ako aj MSP ako iniciátorov prechodu na obnoviteľné zdroje energie.

1.12. Prepojenie novej energetickej politiky s regionálnym rozvojom, ktoré je teraz možné, je dôležité nielen z hľadiska regionálneho hospodárstva. Účasť miestnych zainteresovaných strán na decentralizovaných projektoch v oblasti energetiky je dôležitá, aj pokiaľ ide o získavanie súhlasu. Skutočnosť, či je komplex veterných turbín vo vlastníctve medzinárodného fondu súkromného kapitálu alebo miestnych zainteresovaných strán, je nepodstatná z hľadiska zmierňovania účinkov zmeny klímy alebo energetickej bezpečnosti, ale je kľúčová pre akceptovanie veterných turbín verejnosťou.

1.13. Energetická chudoba je sociálnym problémom, ktorý sa musí riešiť prostredníctvom sociálnej politiky. EHSV však upozorňuje na dosiaľ nevyužitý potenciál kombinácie výroby tepla a elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov, úspory energie, presunu záťaže a výroby-spotreby ako spôsobu riešenia tohto problému. Predpokladom je však to, že sa nájdu riešenia na financovanie počiatočnej investície, napr. prostredníctvom sociálnych fondov alebo investičných nástrojov, a odstránia sa prekážky brániace prístupu ku kapitálu pomocou systematického politického prístupu. Každý európsky občan a spotrebiteľ by mal mať možnosť stať sa výrobcom-spotrebiteľom.

1.14. V názve smernice sa síce uvádza „podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov“, ale samotné znenie neobsahuje žiadne konkrétne podporné nástroje. Príslušné jasné pravidlá sú však nevyhnutné na to, aby sa zaručila istota pre investorov. Preto musí existovať špeciálny, jasný a podrobný podporný systém pre občianske energetické spoločnosti a výrobcov-spotrebiteľov. EHSV žiada prepracovať súčasné vykonávacie predpisy v oblasti štátnej pomoci, aby sa vytvorila maximálna právna istota s cieľom prilákať investície.

1.15. Výbor víta cieľ podporovať udržateľné biogénne energetické zdroje a alternatívne palivá, ale ľutuje, že príslušné ustanovenia návrhu nie sú sčasti dostatočne pružné na prispôbenie sa miestnym podmienkam, pokiaľ ide o využívanie surovín a zvyškov. Pri vyradení neudržateľných biopalív je potrebné zabrániť uviaznutiu aktív („sunken assets“).

2. Všeobecné pripomienky k podpore energie z obnoviteľných zdrojov

2.1. EHSV sa nazdáva, že energia z obnoviteľných zdrojov môže byť pre Európsku úniu prínosom v štyroch hlavných oblastiach. Komisia sa však vo svojom návrhu smernice zmieňuje vlastne len o dvoch oblastiach, a aj to sčasti príliš všeobecne.

a) Zmierňovanie účinkov zmeny klímy

2.2. Energia z obnoviteľných zdrojov zohráva rozhodujúcu úlohu pri dosahovaní cieľa, ktorým je viac-menej úplne dekarbonizovať európsky energetický systém. To si však vyžaduje splnenie dvoch podmienok:

- Treba dosiahnuť značný pokrok v oblasti energetickej účinnosti (pozri stanovisko EHSV na tému *Revízia smernice o energetickej efektívnosti*).
- Doprava a odvetvie vykurovania a chladenia zohrávajú významnú úlohu pri znižovaní emisií skleníkových plynov. Dôležitú úlohu pri transformácii odvetvia vykurovania a mobility, aby bolo udržateľnejšie, bude zohrávať stopercentné využívanie elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov. V tejto súvislosti sú taktiež dôležité návrhy týkajúce sa pripojenia k sieti elektrických vozidiel (Vehicle-to-Grid), regulácie elektriny na výrobu tepla a elektriny na výrobu plynu a vybudovanie a rozvoj inteligentných sietí⁽¹⁾.

b) Bezpečnosť dodávok

2.3. Energia z obnoviteľných zdrojov vo významnej miere prispeje k bezpečnosti dodávok a zníži závislosť od dovážanej energie za predpokladu, že výroba, používanie a riadenie dopytu budú koordinované. To si však vyžaduje osobitné stimuly. EHSV vyjadruje pochybnosti v súvislosti s tým, že podporné opatrenia plánované v tomto návrhu smernice a v návrhoch týkajúcich sa koncepcie trhu s elektrickou energiou budú postačujúce. Pravdepodobne budú potrebné ďalšie opatrenia vzhľadom na problém týkajúci sa „nulových hraničných nákladov“ energie z obnoviteľných zdrojov.

c) Odstránenie energetickej chudoby

2.4. Krivka nákladov na obnoviteľné zdroje energie sústavne klesá. V súčasnosti sú tieto zdroje energie lacnejšie ako kedykoľvek predtým a medzicasom sú také nákladovo efektívne, že by už teraz mohli významne prispieť k riešeniu problému energetickej chudoby. Rozvoj energie vyrábanej spotrebiteľmi (výroba-spotreba) je v tomto kontexte veľmi účinnou alternatívou. Napríklad v štúdií Spoločného výskumného centra (JRC Scientific and policy reports – Cost Maps for Unsubsidised Photovoltaic Electricity) sa uvádza, že dokonca už v roku 2014 by bola pre 80 % Európanov elektrina z vlastnej výroby zo solárnych panelov lacnejšia ako elektrina zo siete. Komisia však ešte nevypracovala vhodnú stratégiu na to, ako upozorniť občanov na túto možnosť (pozri TEN/598).

2.5. Prístup ku kapitálu je však práve pre skupiny s nižšími príjmami obzvlášť komplikovaný a musí sa poskytnúť primeraná pomoc. Tento sociálny aspekt sa nerieši ani v tejto smernici, ani v celom tzv. „zimnom balíku“, hoci je relevantný, pokiaľ ide o cieľ Komisie postaviť občanov do centra energetickej politiky v súlade s článkami 17 a 21 návrhu.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 34, 2.2.2017, s. 151.

2.6. EHSV sa v tejto súvislosti domnieva, že je potrebné preskúmať všetky možnosti, ako poskytnúť všetkým občanom, pokiaľ je to možné, príležitosť aktívne sa zapojiť do „energetického hospodárstva“ v úlohe rovnocenných účastníkov trhu. Patria sem aj finančné prostriedky z Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI) alebo akéhokoľvek iného investičného nástroja dostupného osobitne pre malé zariadenia a mikrozariadenia. Ak by spotrebiteľia s nízkymi príjmami mali prístup ku kapitálu pre decentralizované zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, dala by sa im možnosť stať sa výrobcami-spotrebiteľmi. Prostredníctvom takzvaného čistého merania, aké sa uplatňuje v niektorých členských štátoch, napríklad v Taliansku, Holandsku, Belgicku (Valónsku), Poľsku alebo v Slovinsku, je možné priama finančná úľava, ktorá môže zmierniť problém energetickej chudoby.

d) **Regionálna pridaná hodnota**

2.7. Obnoviteľné zdroje energie sú v podstate regionálne zdroje, ktoré sa teraz z technického hľadiska stali využiteľné potenciálne pre každého. Toto je dôležité najmä pre regióny so slabou infraštruktúrou, v ktorých treba rozvíjať nové možnosti tvorby hodnôt. Európska komisia vo svojich zdôvodneniach opodstatnene viackrát poukazuje na túto výhodu.

2.8. Tvorba hodnôt v regiónoch však znamená vedome zapájať miestne a regionálne zainteresované strany do hospodárskych procesov, poskytnúť im možnosť podieľať sa na ich formovaní, a tým sa zúčastňovať na hospodárskom rozvoji. Pozitívnym vedľajším účinkom nie je iba vyššia miera akceptácie výstavby potrebnej infraštruktúry, ale aj spoluúčasť na jej financovaní.

2.9. Výbor však ľutuje, že chýba jasná stratégia prepájajúca regionálny rozvoj s rozvojom energie z obnoviteľných zdrojov. Členské štáty mali vypracovať príslušné stratégie už po prijatí pôvodnej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov, čo sa ale nestalo.

3. **Všeobecné pripomienky k návrhu smernice**

3.1. EHSV vždy vítal úsilie Európskej komisie urobiť z EÚ opäť svetového lídra vo výrobe energie z obnoviteľných zdrojov. Mnohé návrhy predložené v návrhu smernice idú skutočne správnym smerom (napríklad predvídateľnosť schém financovania vrátane vylúčenia retroaktívnych opatrení). Existuje však riziko, že rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov by mohli naďalej narúšať tieto tri základné nedostatky.

a) **Primeranosť podporných nástrojov**

3.2. Návrh smernice vychádza z cieľov, ktoré stanovila Európska rada v októbri 2014, a aktualizuje pôvodný cieľ, pokiaľ ide o podiel energie z obnoviteľných zdrojov na spotrebe konečnej energie, z 20 % do roku 2020 na 27 % do roku 2030. Ide teda o nárast o menej než jeden percentuálny bod ročne. Ak by sa nevykonala revízia smernice, EÚ by v roku 2030 dosiahla podiel cca. 24,7 %. Snahou je teda dosiahnuť dodatočné zvýšenie o 2,3 %.

3.3. Táto pomalá miera zvyšovania by však mohla znamenať, že v období rokov 2030 až 2050 by muselo dôjsť k veľkému exponenciálnemu zvýšeniu podielu energie z obnoviteľných zdrojov, aby sa splnili ciele Plánu postupu v energetike do roku 2050 (COM(2011) 885 final). Opatrenia, ktoré sú na to potrebné, by mohli znamenať dodatočné hospodárske náklady. V každom prípade by sa mal dôsledne sledovať vývoj energie z obnoviteľných zdrojov, aby sa tak mohla včas a nákladovo čo najefektívnejším spôsobom vykonať náprava.

3.4. V hodnotení vplyvu týkajúceho sa návrhu smernice (SWD(2016) 418 final) sa dospelo k záveru, že minimálne do roku 2030 budú potrebné podporné opatrenia realizované v stabilnom právnom rámci. EHSV sa preto domnieva, že v tomto návrhu smernice by sa mali načrtnúť tiež konkrétne podporné opatrenia, ktoré sa budú dať ľahko a účinne realizovať. Takéto opatrenia však chýbajú.

3.5. „Vykonávanie“ podporných mechanizmov je úlohou členských štátov, ktoré musia konať v súlade s pravidlami EÚ o poskytovaní štátnej pomoci. Súčasná právne predpisy EÚ o štátnej pomoci sú však mimoriadne obmedzujúce, a preto ich treba čo najskôr upraviť.

3.6. V súčasnosti platné právne predpisy EÚ o štátnej pomoci mali totiž za následok, že podporné nástroje, ktoré sa doteraz ukázali ako účinné, ako je prioritný výkup a vyplatenie výkúpnej ceny, a ktoré využívajú najmä malí a noví účastníci na trhu, sú teraz mimoriadne obmedzené. Nové nástroje, ako sú verejné súťaže, predstavujú pre výrobcov-spotrebiteľov, družstvá spotrebiteľov vyrábajúce elektrickú energiu a ostatných aktérov na trhu takmer neprekonateľnú prekážku.

3.7. Podporné opatrenia uvádzané v návrhu sa v prvom rade týkajú trhovej štruktúry a niektorých všeobecných ustanovení, pokiaľ ide o potrebu „stabilných podporných opatrení v súlade s pravidlami štátnej pomoci.“ To však samo osebe nebude postačovať. EHSV zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné prepracovať a) všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách (nariadenie (ES) č. 800/2008) a b) platné usmernenia o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na obdobie rokov 2014 až 2020, aby sa zabezpečilo zosúladenie cieľov tohto návrhu najmä s požiadavkami výrobcov-spotrebiteľov a MSP.

3.8. V záujme dosiahnutia absolútne jednoznačnej situácie v tejto oblasti treba napr. rozšíriť ustanovenie týkajúce sa výnimky pre malé projekty (bod 125 a 127 usmernenia o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky) a príslušné hodnoty zakotviť v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie.

3.9. EHSV má pochybnosti o efektívnosti zavedenia kvót týkajúcich sa prístupu k podporným režimom pre zariadenia v ostatných členských štátoch, najmä pokiaľ ide o cieľ podporovať decentralizované obnoviteľné energie a regionálny hospodársky rozvoj.

b) Narušenie trhu bráni rozvoju energie z obnoviteľných zdrojov

3.10. Posolstvo vyplývajúce z kompletného „zimného balíka“ je absolútne jasné: Európska komisia zastáva filozofiu, že odvetvie výroby energie z obnoviteľných zdrojov sa odteraz resp., pokiaľ možno, čo najrýchlejšie, musí prispôbiť požiadavkám trhu. To treba v zásade privítať, bude to však problematické dovtedy, kým nebudú odstránené dva hlavné dôvody narušenia trhu. Jednak sa najmä konštatuje, že a) elektrárne vyrábajúce elektrickú energiu z fosílnych palív naďalej dostávajú priamu štátnu pomoc, v súvislosti s čím treba doplniť, že b) internalizácia externých nákladov je absolútne nepostačujúca. Elektrická energia z elektrární využívajúcich fosílnu palivá a iné formy energie získavanej z fosílnych zdrojov majú preto systematickú výhodu v porovnaní s energiou z obnoviteľných zdrojov, ktorá nespôsobuje žiadne alebo len minimálne externé náklady. Medzinárodný menový fond (MMF) sa domnieva, že v celosvetovom meradle sa „špinavé“ energie dotujú vo výške 5,3 bilióna USD za rok, pričom v prípade EÚ bol objem týchto dotácií vyčíslený v hodnote najmenej 330 miliárd USD za rok.

3.11. Hoci sú tieto narušenia trhu v neprospech obnoviteľných zdrojov energie známe už dlho a napriek tomu, že bolo prisľúbené skončiť s týmito nerovnakými podmienkami, v tejto oblasti sa neurobilo takmer nič. To je najväčší nedostatok, ktorý bráni rozvoju energie z obnoviteľných zdrojov a ktorý treba odstrániť!

3.12. Najnovšie sa však prekvapivo ozývajú kritické hlasy v súvislosti s narušením trhu, ku ktorému má dochádzať v dôsledku podpory využívania energie z obnoviteľných zdrojov. Takáto kritika je nenáležitá. Podpora v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie, ktorá je dodnes potrebná, je totiž vo väčšine prípadov dôsledkom subvencovania konvenčnej výroby energie. Inými slovami, ak by sa prestala subvencovať výroba energie v elektrárnach vyrábajúcich elektrickú energiu z fosílnych palív a existovala by skutočne rovnaká východisková pozícia, veľká časť podpory obnoviteľných zdrojov by sa stala zbytočnou. EHSV opakuje svoj postoj, že treba o. i. pomocou trhových nástrojov vytvoriť rovnaké podmienky, prostredníctvom ktorých sa odstráni narušenie trhu a prestane sa znevýhodňovať výroba energie z obnoviteľných zdrojov (pozri stanovisko EHSV na tému *Revízia smernice o energetickej hospodárnosti budov*).

c) Súčasný trh s elektrickou energiou nie je prispôbený energii z obnoviteľných zdrojov

3.13. Tradičný energetický systém sa vyznačuje relatívne malým počtom výrobných jednotiek s vysokou kapacitou. Pre energetický systém, v ktorom dominuje výroba energie z obnoviteľných zdrojov, sú však skôr príznačné menšie decentralizovanejšie výrobné kapacity.

3.14. EHSV sa už vyjadril o možných nových koncepciách organizovania obchodu s elektrickou energiou v decentralizovaných systémoch, o. i. vrátane „bunkového prístupu“⁽²⁾. Tieto koncepcie vychádzajú z toho, že aj malí účastníci trhu môžu medzi sebou priamo komunikovať a obchodovať s energiou. Nemusí teda ísť len o vylepšené možnosti výroby, ale aj o účasť na obchodovaní.

3.15. Takéto partnerské transakcie (peer-to-peer) by umožnili širokú spoločenskú účasť, ktorá sa neobmedzuje iba na výrobu a vlastnú spotrebu, ale zahŕňa aj aktívne riadenie menších a regionálnych energetických jednotiek, čím by sa ponúkli celkom nové možnosti v oblasti vytvárania hodnôt. Do tohto rámca patrí aj prepojenie odvetví, keďže v mnohých prípadoch je tepelná energia a energia potrebná na mobilitu miestnou komoditou, ktorý sa vyrába a spotrebúva v malých jednotkách.

3.16. EHSV zdôrazňuje, že v mnohých členských štátoch v súčasnosti nie je možné realizovať obchodovanie medzi partnermi z dôvodu administratívnych prekážok a celkovo nedostatočnej regulácie. Hoci by sa táto situácia mala zmeniť po prijatí uvedeného návrhu smernice a návrhu na vytvorenie novej podoby trhu s elektrickou energiou, EHSV vidí výrazné nedostatky v oboch návrhoch.

3.17. Otvorenie trhu s elektrickou energiou pre partnerské transakcie v celej EÚ by pomohlo využiť obrovský spoločenský a energetický potenciál energie z obnoviteľných zdrojov. Tým, že sa Európska komisia nezaobrá uvedeným bodom, a teda nezohľadňuje ani vcelku praktické prekážky, ako sú limity pre obchodovanie s energiou, sa vzdáva veľkej príležitosti, ako vo výraznej miere zlepšiť postavenie občanov, veľkých a malých spotrebiteľov-výrobcov a MSP na trhu s elektrickou energiou, umožníť väčším podnikom vývoz „energetických riešení“ na mimoeurópske trhy a vo všeobecnosti výrazne zlepšiť akceptáciu energetickej transformácie.

4. Osobitné pripomienky k textu smernice

a) *Žiadne záväzné ciele na vnútroštátnej úrovni*

4.1. EHSV opakovane kritizuje skutočnosť⁽³⁾, že nová smernica, na rozdiel od smernice z roku 2009, už nepočíta so žiadanými záväznými vnútroštátnymi cieľmi. Výbor má naďalej pochybnosti o tom, či bude možné pomocou plánovaného riadenia „motivovať“ najmä tie štáty, ktoré sú proti záväzným vnútroštátnym cieľom. Návrh nezahŕňa žiadny konkrétny nástroj umožňujúci zasiahnuť, ak nebude dosiahnutý cieľ vo výške 27 % (pozri stanovisko EHSV na tému *Riadenie energetickej únie*). EHSV zároveň uznáva „spoločnú zodpovednosť“ vymedzenú v článku 3 návrhu smernice, pretože v súlade s návrhom nariadenia o riadení sa počíta s finančnými sankciami, ak nebudú spoločne splnené ciele národných plánov v oblasti energetiky a klímy. Zostáva však nejasné, ako sa tieto ciele majú realizovať.

b) *Neexistujúca stratégia pre regionálny rozvoj*

4.2. EHSV sa nazdáva, že Komisia nedoceňuje význam aktívnej účasti miestnych a regionálnych zúčastnených strán, pokiaľ ide o akceptáciu zavedenej politiky, ani pokiaľ ide o dôsledky pre regionálne hospodárstvo. Už len samotný predvídateľný vývoj v oblasti elektronickej mobility ponúka pre regionálne hospodárstvo ohromné možnosti, ak sa bude výstavba potrebnej infraštruktúry v oblasti výroby a distribúcie dôsledne orientovať na decentralizované prevádzkové modely⁽⁴⁾.

4.3. Poslúžilo by to aj cieľu, aby sa obnoviteľné zdroje energie poskytovali pre daňových poplatníkov a spotrebiteľov s čo možno najnižšími nákladmi. Nemôže sa to však týkať iba samotnej ceny elektrickej energie, ale na zreteli treba mať komplexný prístup k národným a regionálnym ekonomikám. V tejto súvislosti treba napr. zohľadniť aj aspekt nových regionálnych pracovných miest (pozri odôvodnenie č. 49). EHSV vyzdvihuje skutočnosť, že viaceré členské štáty aj v súčasnosti inklinujú k a) zbytočnému a neopodstatnenému zaťažovaniu využívania energie vyrobenej a spotrebovanej na decentralizovanej úrovni a b) absolútnemu nezohľadňovaniu regionálnych aspektov.

4.4. Členské štáty okrem toho vo svojich právnych predpisoch spravidla nezohľadňujú náklady na prevádzku sietí a systémov. Výbor je presvedčený, že riešenia na decentralizovanej úrovni v konečnom dôsledku znižujú náklady na prevádzku sietí a systémov a v tejto súvislosti súhlasí s názorom Komisie, ktorý sa uvádza v odôvodnení č. 52.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13 a Ú. v. EÚ C 34, 2.2.2017, s. 78.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 8.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 34, 2. 2. 2017, s. 78.

4.5. Toto odôvodnenie bolo prevzaté zo smernice 2009/28/ES bez toho, aby členské štáty v posledných rokoch vypracovali na tomto základe príslušné regionálne stratégie. EHSV konštatuje, (štúdia EHSV o úlohe občianskej spoločnosti pri vykonávaní smernice EÚ o obnoviteľnej energii s názvom *Zmeniť budúcnosť energetiky: občianska spoločnosť ako hlavný aktér pri výrobe energie z obnoviteľných zdrojov*), že v mnohých členských štátoch sa neuplatňujú regionálne a miestne aspekty, pokiaľ ide o metodiku regulácie a podporné programy, a že viaceré národné vlády a administratívy to dokonca zdôvodňujú právom EÚ. Teda aj v tomto prípade treba požadovať rozsiahlejšie spresnenie. Návrh smernice síce vytvára formálne predpoklady pre decentralizáciu a regionálny rozvoj, nepredpisuje však žiadnu povinnosť zaviesť náležitú ucelenú stratégiu. EHSV sa domnieva, že uvedenie zásad bez dostatočného právneho základu nepredstavuje účinnú legislatívu.

4.6. Európska komisia by v záujme ďalšieho spresnenia odôvodnenia č. 49 mala v právnom texte konkrétne uviesť, ako interpretovať znenie, v ktorom sa uvádza, že „Komisia a členské štáty by preto mali podporovať národné a regionálne rozvojové opatrenia v týchto oblastiach [...] podporovať využívanie štrukturálnych fondov v tejto oblasti.“ Podobne nejasný je aj presný obsah odôvodnenia č. 50, v ktorom sa uvádza, že „[...] treba brať do úvahy pozitívny dosah na možnosti regionálneho a miestneho rozvoja, perspektívy vývozu, sociálnu súdržnosť a možnosti zamestnanosti, najmä čo sa týka MSP a nezávislých výrobcov energie.“ V súvislosti s odôvodnením č. 52, v ktorom sa uvádza, že „[...] s decentralizovanými technológiami výroby energie z obnoviteľných zdrojov je vhodné umožniť ich rozvoj v rámci nediskriminačných podmienok a bez toho, aby to bránilo financovaniu investícií do infraštruktúry,“ EHSV víta podporu decentralizovaných koncepcií, pričom však aj v tomto prípade bude potrebné dôkladné objasnenie a konkretizácia.

c) *Potrebné sú jasnejšie vymedzené predpisy pre spotrebiteľov-výrobcov a práva spotrebiteľov*

4.7. Je pozitívne, že aspoň čiastočne došlo k vymedzeniu pojmov ako „diaľkové vykurovanie“, „samospotrebiel energie z obnoviteľných zdrojov“, „vlastná spotreba energie z obnoviteľných zdrojov“, „MSP“, ako aj „komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov“ (článok 21), ktoré boli uznané ako právne pojmy relevantné pre energetickú politiku a reguláciu. Nejasná terminológia spôsobila v minulosti značnú neistotu v oblasti investovania. Sú tu ale dva problémy. Na jednej strane ešte stále chýba jasná definícia výroby-spotreby a navrhnuté definície sa v „zimnom balíku“ neuvádzajú vždy jednotne. Na druhej strane nie je právny obsah smernice vhodný na to, aby sa tieto prístupy skutočne uplatňovali. Vplyv týchto ustanovení bude závisieť od účinného vykonávania. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že Európska komisia neposkytla pre toto vykonávanie jasné usmernenia.

4.8. Samospotrebitelia energie z obnoviteľných zdrojov:

- EHSV víta ustanovenia týkajúce sa samospotrebitelov uvedené v článku 21 ods. 1 až 3. Tieto ustanovenia však môžu zostať neúčinné, ak v článku nebude komplexne vysvetlené, čo sa rozumie pod výpoveďou, že samospotrebitelia by „boli oprávnení, a to aj prostredníctvom zmlúv o nákupe elektriny, vykonávať vlastnú spotrebu a predaj svojho prebytku z výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov „bez toho, aby podliehali neprimeraným postupom a poplatkom, ktoré nie sú nákladovo efektívne“. Odkaz na ich práva ako spotrebiteľov by sa mal doplniť o odkaz na kapitolu III návrhu smernice o spoločných predpisoch pre vnútorný trh s elektrickou energiou, v rámci ktorej by sa mali stanoviť skutočné konkrétne práva samospotrebitelov, ktorí spotrebúvajú vlastnú elektrickú energiu, a spôsoby, ako môžu uplatňovať tieto práva vrátane práva na realizáciu partnerských transakcií.
- Komisia by napríklad mala takisto jasne stanoviť, že vlastná spotreba elektrickej energie bez využitia infraštruktúry by mala byť, podobne ako vlastná spotreba tepla, oslobodená od daní a odvodov.
- Ustanovenie, podľa ktorého sa za určitých okolností k samospotrebitelom nemá pristupovať ako ku klasickým dodávateľom energie, ide správnym smerom, musí sa však spresniť. Ide o to, že „vlastná spotreba“ a „dodávka“ sú dve rôzne skutočnosti. Prahové hodnoty, ktoré sa uvádzajú v návrhu smernice, sú príliš nízke. Na základe skutočných obchodných modelov – v spojení s ustanoveniami pre malé projekty, ktoré sú uvedené v odsekoch 125 a 127 súčasných pravidiel pre poskytovanie štátnej pomoci – by primeranými prahovými hodnotami boli 20 MWh (6 000 MWh pri veternej energii) pre domácnosti a 1 000 MWh (36 000 MWh pri veternej energii) pre právnické osoby.
- Treba vymedziť pojem „trhová hodnota“, pokiaľ ide o ustanovenie, podľa ktorého by samospotrebitelia mali byť odmeňovaní za elektrickú energiu dodanú do siete, ktorá zodpovedá trhovej hodnote. Ustanovenie na základe cenovej úrovne na veľkoobchodnom trhu nebude vhodné dovedy, kým bude trh narušený v dôsledku subvencovania výroby energie z fosílnych surovín. Odmeňovanie by okrem toho malo zohľadňovať aj stav celého systému (o. i. s ohľadom na vyťaženosť siete), aby samospotrebitelia boli stimulovaní skladovať energiu alebo presúvať záťaž tak, aby to bolo „užitočné pre systém“.

EHSV víta návrh uvedený v odseku 2 upravujúci dodávky do jednotlivých budov, pretože by sa tým odstránila výrazná nespravodlivosť, ktorá pretrváva mnoho rokov.

4.9. V súvislosti s administratívnymi požiadavkami a povoleniami výbor konštatuje, že úvahy uvedené v článkoch 15 a 16 sú v podstate správne. V navrhovanom znení sa však vyskytujú viaceré problémy. Po prvé, pojem „decentralizované zariadenia“ použitý v článku 15 ods. 1 písm. d) nie je dostatočne konkrétny. Treba ho presne vymedziť. Po druhé, snaha členských štátov zrovnoprávniť výrobu elektrickej energie vyrábanej spotrebiteľmi s veľkými účastníkmi na trhu pravidelne zlyháva. Častou príčinou je výklad predpisov o poskytovaní štátnej pomoci. Kým nebudú jasnejšie stanovené pravidlá týkajúce sa malých projektov, vlastnej spotreby a výroby-spotreby, nemožno počítať ani so zrovnoprávnením. Európska komisia by v tejto veci mala urýchlene konať. Po tretie, návrhy v článkoch 15 a 16 sa vzťahujú len na výrobu. V záujme toho, aby sa poskytol neobmedzený prístup k energetickému trhu a najmä preto, aby sa mohli realizovať partnerské transakcie, musia mať aktéri na trhu, ako sú občianske energetické spoločnosti, možnosť využívať zjednodušené postupy, pokiaľ ide o skladovanie elektrickej energie, obchod a vlastnú spotrebu.

4.10. Potvrdenie o pôvode, ktoré sa uvádza v článku 19 skúmaného návrhu, nezohľadňuje v dostatočnej miere súčasné zlyhanie trhu. Cieľom návrhu je síce podporiť rozvoj kapacít v oblasti využívania energie z obnoviteľných zdrojov prostredníctvom možnosti voľby pre spotrebiteľov, avšak súčasné právo EÚ nezakazuje zavádzajúce ponuky pod zámkou ekologickej elektrickej energie. Dodávatelia môžu využívať potvrdenia o pôvode, aby budili dojem, že sú „ekologickí“, pričom naďalej vyrábajú, kupujú a predávajú energiu z neobnoviteľných zdrojov. Právne predpisy EÚ by pre národné regulačné úrady mali v budúcnosti stanoviť povinnosť vymedziť záväzné požiadavky pre všetkých účastníkov na trhu, ktorí ponúkajú špeciálne tarify pre ekologickú elektrickú energiu. Dodávatelia by mali preukázať ekologickú pridanú hodnotu takýchto taríf. Návrh Komisie by však mohol vyvolať ešte väčšiu neistotu u spotrebiteľov a spôsobiť, že trh bude zaplavený potvrdeniami o pôvode. Okrem toho, komunity výrobcov-spotrebiteľov, ktoré svoju elektrickú energiu predávajú bez sprostredkovateľa, by mali byť oslobodené od povinnosti predkladať potvrdenie o pôvode, keďže pôvod tejto energie je jasne identifikovateľný na základe výroby-spotreby resp. vyplýva zo samotnej podstaty energie vyrábanej spotrebiteľmi.

d) **Ambicióznejšie ciele a väčšia pružnosť týkajúca sa biopalív a alternatívnych palív**

Biopalivá

4.11. EHSV sa domnieva, že prístup k biopalivám je v smernici príliš nepružný. Cieľ nezasahovať do výroby potravín je síce dôležitý, ale takisto je dôležité umožniť optimálne využívanie dostupných zdrojov. Výbor preto naďalej zastáva názor, že sa musí ďalej podporovať rozvoj biopalív, ktoré nepochádzajú z poľnohospodárskych výrobkov alebo využívania pôdy, čo má negatívny vplyv na výrobu potravín, ale z iných zdrojov, ako napríklad z rezíduí, vedľajších produktov a odpadu vrátane z lesného hospodárstva (pozri stanovisko EHSV na tému *Dekarbonizácia dopravy*)⁽⁵⁾. EHSV taktiež zdôrazňuje, že by sa mali prípadne prijať opatrenia na postupné rušenie s cieľom zabrániť uviaznutiu aktív.

4.12. EHSV sa vo svojom stanovisku na tému *Nepriame zmeny využívania pôdy (ILUC) a biopalivá*⁽⁶⁾ zo 17. apríla 2013 pýtal, akým kvantitatívnym príspevkom môžu byť „moderné biopalivá“ a s akými nákladmi. Dodnes na svoje otázky nedostal žiadnu odpoveď.

4.13. Výbor okrem toho poukázal na to, že napr. rozšíreným pestovaním a využívaním olejnin v rámci osobitne udržateľných metód pestovania („pestovanie zmiešaných plodín“) je možné rozvíjať mimoriadne zmysluplné oblasti činností, napr. prostredníctvom využívania poľnohospodárskych a lesníckych strojov. Európska komisia však ani v tejto oblasti doteraz nevypracovala skutočnú stratégiu a návrh smernice tento problém nerieši.

4.14. Podľa názoru EHSV je dôležité, aby sa v súvislosti so znížením objemu výroby biopalív, biokvapalín a palív z biomasy vyrábaných z potravinárskych a krmných plodín uplatňovala určitá pružnosť za predpokladu, že spĺňajú kritériá udržateľnosti stanovené v článku 27 návrhu.

4.15. EHSV dôrazne podporuje požiadavky uvedené v článku 26 ods. 5 týkajúce sa podpory udržateľného lesného hospodárstva. EHSV odporúča preformulovať vymedzenie pojmu „povolenie na zber a ťažbu“ uvedené v článku 2 písm. j) tak, aby zahŕňalo všetky formy zákonne platných povolení na zber lesnej biomasy.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 56.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 56.

Elektrická mobilita

4.16. Kvóty stanovené v smernici pre alternatívne palivá riadne nezohľadňujú významný rastový potenciál elektrickej mobility. Keďže podiel energie z obnoviteľných zdrojov na výrobe elektrickej energie sa rýchlo zvyšuje, elektrická mobilita bude takisto potrebná, pretože umožňuje flexibilitu, a ak sa zo strategického hľadiska bude realizovať správne, môže zohrávať významnú úlohu pri rozvoji štruktúr v oblasti výroby-spotreby.

4.17. Odhliadnuc od kvót na alternatívne palivá, okrem iného aj z dôvodu priemyselnej a regionálnej politiky a v záujme ukončenia energetickej závislosti Európy, by podiel elektrickej mobility využívajúcej elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov mohol do roku 2030 predstavovať 10 až 20 %. Takisto je dôležité, aby sa kritériá udržateľnosti uvedené v článku 27 v spojitosti s maximálnym podielom energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie uplatňovali aj na odvetvie dopravy s cieľom zabrániť nadmernému obmedzovaniu vo využívaní biopalív v doprave.

e) Nové impulzy pre energiu vyrábanú z obnoviteľných zdrojov a diaľkové vykurovanie*Plyn a teplo*

4.18. Zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov na výrobe tepla a chladenia v každom členskom štáte, ktoré sa navrhuje v článku 23, je nepostačujúce. Na splnenie cieľov v oblasti zmeny klímy treba stanoviť oveľa ambicioznejšie ciele.

4.19. Návrh uvedený v článku 20 ods. 1 týkajúci sa preskúmania možnosti rozšíriť infraštruktúru plynárenskej siete, aby sa uľahčilo zásobovanie plynom z obnoviteľných zdrojov, je rozumný, treba však mať na zreteli, že aj plyn je obmedzeným fosílnym zdrojom energie. Odkazuje sa tu na stanovisko na tému *Bezpečnosť dodávok zemného plynu* ⁽⁷⁾. Pri stanovení kritérií posudzovania sa musí zohľadniť aspekt prepojenia odvetví.

4.20. EHSV víta rozvoj infraštruktúry diaľkového vykurovania, ktorý sa uvádza v článku 20 ods. 3 a v článku 23 a ktorého cieľom je dosiahnuť väčšie prepojenie odvetví, bojovať proti energetickej chudobe a posilniť regionálnu ekonomiku. Zároveň konštatuje, že riešenia v oblasti prepájania odvetví na úrovni miest a na regionálnej úrovni často zlyhávajú vinou celoštátnych regulačných orgánov.

V Bruseli 26. apríla 2017

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 70.